

Előszó

Az MTA BTK Művészettörténeti Intézet és a Schola Graphidis Művészeti Gyűjtemény (MKE – Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium) közös konferenciát rendezett 2016. február 19-én *Törékeny érték: a gipsz a 19–20. századi múzeumi és oktatási gyakorlatban* címmel. Az egynapos tanácskozás célja a gipsz sokrétű felhasználásának és szerepének bemutatása volt a 19–20. századi magyar múzeumi és oktatási gyakorlatban. A gipsz művészeti és múzeumi alkalmazásának kutatása az utóbbi évek erősödő jelensége a nemzetközi tudományosságban, számos tudományos szimpózium tárgyalja a témát különféle nézőpontokból. Csatlakozva a külföldi konferenciákhoz, a gipszmásolatok, gipszgyűjtemények iránti fokozódó érdeklődéshez, a *Törékeny érték* konferencia szervezősekor egyik fő célkitűzésünk volt, hogy átfogó képet kapjunk a hazai gyűjteményekben őrzött gipsztárgyakról, állapotukról, helyzetükről, feldolgozottságuk mértékéről, jövőjükéről, illetve kirajzolódjanak a vakfoltok, hiányos területek mind a múzeumi, mind az oktatási gipszgyűjtemények esetében. A konferencia szekcióiban a gipszmásolatokat múzeumi környezetben, a gipszmásolatok és -modellek útját a középipitekezésektől a közgyűjteményekig, valamint a gipszmintákat oktatási környezetben vizsgáló előadások szerepeltek.

Az *Ars Hungarica* 2016. évi második és harmadik száma a konferencián elhangzott előadásokból szerkesztett tanulmányokat és korábban még nem publikált, gipsz-emlékekkel kapcsolatos forrásközléseket tartalmaz. A múzeumi és oktatási témájú második lapszám tanulmányainak első egysége az ország legjelentősebb képzőművészeti gyűjteménye, a Szépművészeti Múzeum gipszmásolatainak beszerzését, azok későbbi sorsát, valamint jövőjük alakulását tárgyalja. A szobrászat történetének bemutatását szolgáló gipszmásolat-gyűjtemény kialakulását mutatja be Rózsavölgyi Andrea és Bognár Zsófia tanulmánya, Szócs Miriam pedig egy eset-tanulmányon keresztül világítja meg a gyűjteményépítés mechanizmusait. A gyűjtemény jelenlegi helyzetét, az ország több intézményében szétszóródott állományát veszi számba Andó Géza és Baku Eszter kitekintése. A jövő útjait, a múzeum felújítását és a külső raktárak elkészülte utáni lehetőségeket a kurátor Szócs Miriam és az építész Vasáros Zsolt írása mutatja be.

A tanulmányok másik csoportja a gipszek oktatási felhasználását tárgyalja. Katona Júlia tanulmánya a magyar művészeti oktatás intézményeiben őrzött gipszanyag elemzését a Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium és Kollégium muzeális gyűjteményében, a Schola Graphidis Művészeti Gyűjteményben található középfokú művészeti oktatást támogató, az utóbbi években rendszerezett és számba vett gipsztárgyak elemzésével kezdi. A gipszek oktatási célú felhasználásának elterjedtségéről és oktatásban betöltött változatos lehetőségeiről szól Székely Miklós tanulmánya a zalatnai egykori Kőfaragó és Kőcsiszoló Ipariskola pár évvel ezelőtt megmentett gipszgyűjteménye kapcsán. Salamon Gáspár tanulmánya a gipsz oktatási és épületplasztikai lehetőségeinek határait feszegető Maróti Géza teoretikus és gyakorlati tevékenységét mutatja be. Albert Ádám, Káldi Richárd és Pusztai Barbara a Magyar Képzőművészeti Egyetem mindaddig feltáratlan oktatási gipszmintagyűjteményét elemzik.

A múzeumi és oktatási szerep mellett a gipszhasználat az építészet területén vált különösen jelentőssé, ezt a szerepet mutatják be a harmadik lapszám írásai a korszak két jelentős fővárosi középipitekezése köré szervezve. Sisa József a budapesti Országházhoz készült gipszmodellek történetét és szerepét elemzi részletesen. Az előzőekben bemutatott új középület után egy egyházi épület felújításának ismertetése következik

két, egymásra épülő tanulmányon keresztül. Farbakyné Deklava Lilla a budavári Nagyboldogasszony-templom (Mátyás-templom) Schulek-féle átépítésének dokumentumain és tárgyi emlékein keresztül értelmezi a gipszminták felhasználását. Módy Péter a templom építése során az Országházhoz hasonlóan felhasznált és szerencsésen fennmaradt gipszmodell restaurálásának tapasztalatait mutatja be. A középkorokról a korszak gyakorlata alapján a gipszmodellek és -minták gyakran oktatási és közgyűjteményekbe kerültek. A konferencia tanulmányait két forrásközlés egészíti ki. Havasi Krisztina és Végh András a Mátyás-templom középkori kőfaragványainak gipszmásolatainak és a Schulek Frigyes-féle helyreállításból historizáló gipszmintáinak 2006-os állapotfelmérését és katalógusát adják közre.

Papp Júlia az Országos Magyar Királyi Iparművészeti Iskola gipszgyűjteményének történetével kapcsolatos forrásokat közli.

A meglévő eredmények bemutatásával és a hiányosságokat körvonalazva, bízunk benne, hogy ezzel a dupla tanulmánygyűjteménnyel lendületet adhatunk a gipszmásolatok, gipszminták történeti kutatásához és restaurálásuk mellett a hazai gipszgyűjtemények muzeológiai szempontú feldolgozásához.

Katona Júlia, Székely Miklós